

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

XXIV. Sæculares mores, risus, ioci, minusúe religiosæ recreationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

CAPVT XXIV.

*Sæculares mores, risus, ioci, minusve
religiosæ recreationes.*

QVÆ paulatim animos ad se rapiunt, auocant ab instituti & perfectionis amore. Irrepunt hæc mala à leuibus primùm initiis ad summa, vt nihil iam præter nomen & togam in Religioso videas: mores sæculum non redolent, sed expriment. Et sanè qualem externo conuictu & conuersatione Religiosum videris, talem interiùs cogita. respondent interioribus externa, cùm hæc ab illis proficiscantur; vt meritò mentiri habitu Religiosum dixeris, qui sæculum moribus, veste Religiosum præfert.

Sed neque consistere vocationis amor cum sæculi moribus potest: exprimunt amorem mores. sæculum loquuntur? à sæculi amore nascuntur. amarent vocationem? amorem hunc mores referret. aliud ostentant? aliud amant. Neque certior index interni affectus est. nescit amor mentiri. prodit affectum, flammamque spargit, quibus intus ardet. vt omne iudicium constitutionis internæ, ab externis moribus

D d 5 fumen-

sumendum sit: neque enim alios testes habemus, non certiores, minusque fraudibus expositos. Deum quis loquitur? possedit animus Deus. vana inaniaque loquitur? possedit animus mundus. nemo è vase odorato vino pleno venena promit: nemo ex impuro fonte aquam puram, nimirum,

Matt. 7 rum, non potest arbor bona malos fructus facere.

Matt. 12 cere: nec arbor mala bonos fructus facere. & dicitur: *homo de bono thesauro profert bona: & malus homo de malo thesauro profert mala.* nec

Matt. 7 quisquam colligit de spinis uvas, aut de tribulis ficus.

Sequuntur ex his multorum offensiones, animorumque alienationes, conceptaque de Religione opinionis ingens diminutio. neque enim cum his moribus integra stare opinio potest, nec prudens de interno homine aliud iudiciū ferri, quam quod mores exprimunt.

Atque hinc illud sequitur, ut collapsa semel sanctimoniam aut sanctitatis opinione, exigua in sanioribus intercurrentibus monitis, fides resideat, fructus aut admodum tenuis aut nullus, totaque spiritualis emolumenti spes corruat: nemo illis paulo circumspectior arcana credat, neque facile animam committat; nemo prudentior ad virtutem magistris hos deligat, quos ad

ad sæculum moribus præire potiùs, quàm ad cælestia videt, nasciturque inde vetus illud, Exemplo præeat, qui docere volet: & Talem te finge, qualem alios desideras: Res monitis præluceant, facta dictionem ducant: Illudque in alio spera, non quod animo foues, quod verbis exornas; sed quod rebus factisque exprimis, memor grauisimæ censuræ D. Bernardi, *Inter sacu-*

*Lib. 2.
de Con-
sider.*

lares nugæ, nugæ sunt: in ore Sacerdotis blasphemia.
Exemplo etiam talium in paria trahuntur reliqui, maximè iuniores; in quibus necdum ad viuum & radices, domita & excisa sæculi vanitas, leui hoc exemplorum flabello exurgit in arborem, veteresque inanium vanitatum fructus: & ferè quoscunque in moribus deprehendimus effusiores, & sæculum suum loquentes, illos postmodum vidimus, ab his infelicibus initiis, in carne prolapsos. præludunt enim illa carni & sanguini, viamque insternunt perituræ animæ.

Illud etiam ex his malum nascitur, vt tales plerumque domesticam turbent pacem, vniuersam disciplinã euertant, exemploque suo regularũ inducant neglectum, ac instituti denique totius contemptum: à cuius vniuersim placitis morum vanita-

te

te recedunt, cùm nihil aliud quàm sæculum sapiant, sæculum loquantur. nam ut nihil minùs cogitent; fit tamen ut vsu quodam, ac sæcularium morum consuetudine, tantum ab omni religiosa modestia ac disciplina recedant, quantum ad sæculi mores accedunt; tantumque religiosarum rerum neglectum inducant, quantum sæcularium morum adducunt. dum enim hos imitari discunt, amare etiam assuescunt, & in deliciis habere; unde fit, ut religiosæ modestiæ mores fastidio incipiant esse, nauseamque pariant animo sæculi moribus imbuto: maximè si à frequentatione, ut fit, altiùs infederint, & quasi in naturam abierint.

Iniuriam deinde Deo non leuem irrogare videtur qui linguam ipsi sacratam iocis verbisque non satis castis polluit: tanquam si quis nobilissimam gemmam sterquilinio contegat. cumque viuum Spiritus sancti templum Religiosus omnis sit, peculiari illi voto sacratum, quid arbitramur facturum, cùm dicata sibi membra ad sæculi mores transferri viderit? Angelos sane super vno peccatore pœnitentiam agente gaudere docemur. quid facient super degenerare à maiorum institutis Religioso, sæculi moribus implicito? magno
pro-

profectò aditersarius, qui circuit quærens
quem deuoret, gaudio repletur, qui sciat
viam per hæc ad quæcunque crimina ster-
ni, soletque se colloquiis hisce medium
miscere, cùm piis cordatisque se misceat
Deus. vbi enim duo congregati sunt in
nomine Domini, ibi ductor ipse auctor-
que colloquiorum horum est.

Signum verò hæc colloquia sunt tepen-
tis & languentis in amore Dei. nam quis
amans non vtrò lubensque prorumpit in
amatam? imò omnis amans perpetuus in
amantis laudibus est. nam cùm ille pectus
vniuersum occupauerit, non potest non
verbis effundere igneum amorem suum
corde clausum. in illo eloquens est, in aliis
infans; verborum in reliquis inops, hîc di-
ues est; parcus in aliis, in his prodigus.
quanto verò ardentius amat, tanto prom-
ptior in illius laude frequentiorque est.
neque vnquam amanti materia deficit.
mare magnum amor est: nauigat illud
quicumque amat. deesse nauiganti aqua
non potest, nec amanti laudes: vt non
laudasse, non amasse; adeoque de amato
siluisse, non amasse sit. Certè sola ego illū
veste Religiosum arbitror, qui parcus in
Dei, prodigus in sæculi moribus ac laudi-
bus est. parcus non esset si amaret, & Re-
ligio-

Math.
12.

ligiosus esset si amaret . quare cū parcu
in illis sit, nec amat, nec Religiosus est. iam
cū verba sæculum loquantur, veste Re-
ligiosus, animo non est. cū hunc alium
verba prodant. dictum olim: *Ex verbis tuis*
iustificaberis, ex verbis tuis damnaberis. nec
potest animus religiosus esse in ore non
religioso.

Et ferè quicumque in sæculi mores ve-
baque effusiores fuerunt, exuta tandem
Religione, totum sæculum induerunt. nec
mirum. induerant antè animo. nec po-
terat non totum se aliquando effundere
animus talis, neque diu habitu solo men-
tiri Religionem. quòd si qua necessitate
commodisque suadentibus in Religione
perstet, monstrum non Religiosus est, tan-
quam si quis capiti equino hominis adne-
ctat pectus; Religiosæ nimirum vesti ani-
mum, verba, moresque sæculares.

Remedia.

EX intenta Superiorum in omnium
mores vigilantia peti debent, ut in se-
mine suo occidantur hi mores, cū nulla
re maiora incrementa sumant, quàm Su-
periorum incuria & neglectu. Serio in ac-
curatam regularū omnium obseruationē

incumbat, qua vel sola mores componuntur, domesticamque disciplinam fortiter tueatur. Describit eam Bernardus: *Disciplina virtus est, qua corporis & mentis habitum componit, cervicem submittit, ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cachinnos cohibet, moderatur linguam, gulam frenat, iram sedat, format incessum.* Accuratè Religiosum instruit Hugo: *Temperanda est etiam facies, & modificanda in gestu suo, ita ut nec proteruè exasperetur, nec molliter dissoluatur. Sed semper habeat rigidam dulcedinem, dulcemque rigorem, secundum illud Ecclesiastici, Ex visu cognoscitur vir, & ab occurso faciei cognoscitur sensatus. Motus corporis, & risus dentium, & incessus hominis enuntiant de illo qualis sit. quia per illud quod fortis, siue bene, siue male agitur, interior animi qualitas intuentium oculis patèter indicatur. Idem: Disciplina honestæ conuersationis ex quatuor perpendi potest, ex gestu, motu, affatu & conuictu. gestus autem reprehensibilis est, si est aut mollis, aut dissolutus, aut tardus, aut incitatus. mollis significat lasciuum, dissolutus negligentem, tardus pigrum, citatus siue impetuofus inconstantem.*

*Epist.
113. ad
Sophiã.*

*De disciplina.
Mona-
chorum*

luuabit in primis, si Præfectus spiritus fortiter insistat componendis suorum moribus ad modestiæ regulam.

Proderit etiam, si iunioribus, & ad sæcula-

cularem profusionem propensioribus, misceantur in recreationibus potissimum viri graues; nec permittantur iuuenes à seniorum se conspectu proripere. habeant semper quem obseruent, cuius oculum vereantur, cuius exemplo ad modestiam componantur, cuius, quando necessum, monitis comprimantur.

Quòd si quis post varia antè nequidquã tentata, maiore remedio eguerit, semouendus ille ad tempus à reliquorum recreationibus ac consuetudine fuerit, ut affuescat modestiæ, alijque hac seueritate mores temperent. Neque enim amor tantum, sed verecundia & metus magnum in Religione momentum afferunt.

Spiritualibus etiam exercitijs extra consuetum tempus assumptis & imperatis iuari talis poterit, ut sæpius ea etiam per annum peragat, donec se reducat ad eam morum maturitatem, quam iure suo Religio postulat.

Proderit vehementer, antè omnem recreationem fortiter animo Religioso dignam recreationem proponere, post singulas verò breuissimè eas animo percurrere, cogitareque illud, *Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij.* Simul etiam tacitam

secum

secum cogitare altam animi pacem tranquillitatemque post religiose transactam recreationem, inquietudinem verò à vana recreatione insurgentem, malaque plurima quæ ferè recreationes has sequuntur; illudque magnorum virorum, Verbum leue in Religiosi ore blasphemiam esse, non quòd talis sit, sed quòd paulatim eò Religiosum ducat.

Vtile etiam fuerit, præsentem nobis Deum proponere, inspectorem, iudicem, præmiatorem. eoque modo recreationes omnes peragere, quo non illo solùm, sed & externis spectatoribus peractas vellemus.

Denique consultißimum fuerit semper aliquem è maturioribus domus iuniorum recreationibus interesse: ipsumque adeò Superiorem, quàm occupationes ferunt, eoloco esse, è quo moderari illas possit.

CAPVT XXV.

Conuiuiorum frequentatio.

SI VE illa domi nostræ, siue apud externos instituantur, noxia in primis sunt. In te pescit enim his paulatim Religionis spiritus, qui cibi potusque magnam moderationem exigit, & ferè ieiuniis pascitur.

E e

Ita